

శ్రీకృష్ణదేవరాయ భాషానిల యము

నాటకము

సంఖ్య... 388... 218

చంద్రహాస నాటకము
కంచెనిద్రాక్షు.

రచయిత - వాగయ్య

1338

ఇది తెలుగు భాషానిల
రంగా - వెంకటేశ్వరరాజు
కా - లక్ష్మణ మొరలియార్ వారి
జీవితకాలము ప్రాచీనకాలము
ముద్రించి ప్రకటించుచున్నాము.
చెన్నయ్యగారు.
1912.

శ్రీ రస్తు.

శ్రీసద్గురుభ్యోనమః.

చంద్రహాసనాటకము,
కంపెనిద్రావూ.

ఇది, గుంటూరుజిల్లా ప్రాంతమునగలిగిరి
గంజి నాగయ్యగారిచే
తచియింపఁబడినది.

ఇది,

పండితులచే బరిష్కరింపఁబడి.

కో - గోవిందరాజు ముదలారివారి

వలన,

జీవరత్నాకర ముద్రాక్షరశాలయందు
ముద్రింపించి ప్రచురింపఁబడియె.

చెన్నపట్టణం.

1912

దీనివెల,

అణాలు

౦-౪-౦

ప్ర క ట న.

జగనోహినివిలాస ద్రామా.	0	8	0
ధన్వంతిరి వైద్యచికిత్సా సారము	0	12	0
అంజనేయశాస్త్ర నామావళి	0	4	0
భాగవతం ౪౦౦ బొమ్మలు	1	8	0
వైద్యతీకా అమరం	1	0	0
దేవయాన నాటకం	0	3	0
వశిష్టప్రోక్త వైద్యశాస్త్రము	1	8	0
దశమస్కంధము పదము.	0	10	0
నీతిశాస్త్రం ౩ ఆయనం	0	3	0
యెడ్లరామదాసుచరిత్ర	0	5	0
విరాటపర్వం వచనం	0	12	0
కపోత వాక్యం	0	2	0
బాలనాగమ్మ కథ	0	3	0
బొబ్బిలిరాజుకథ.	0	4	0

మై పుస్తకములు ఇతర సంస్కృతాంధ్ర గ్రంథములు మూలాలు పుస్తకములును విక్రయించబడును. వలయువారలు చెన్నపట్టణం వడమలమేస్త్రీ వీధి డోర్ నెంబరు ౨౦-గల గృహమునందు కో కోవిందరాజుమెదలి యారుగార్తీ వ్రాసి తెప్పించుకొనవచ్చును.

శ్రీ ర స్తు.

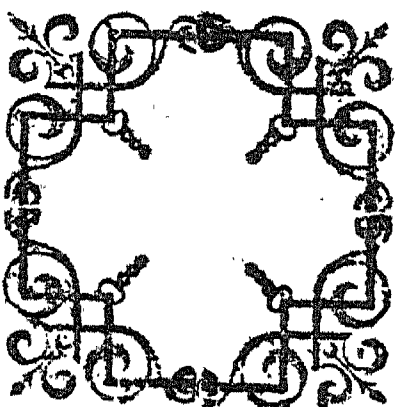
ఈనాటకమునందు వచ్చు పాత్రలు.

పు రు షు లు.

రాజు-(సత్యకంతుడు) చేశమునుపాలించువాడు
మంత్రి-(దుర్భార్గుడు) అపకారముచేయువాడు (జెప్పువారు
జ్యోతిషులు-(జ్యోతిషముచదివినవారు)భూతభవిష్యద్యతామానము
సేవకుడు-(బంటు)చేప్పినపనిచేయువాడు
సూనరులు-(దుర్భార్గులు) జీవహింసచేయువారు
చంద్రహాసుడు-(సుందరుడు) సుబుద్ధిగలవాడు
కుళిందుడు-(రాజు) చంద్రహాసునిపెంచినవాడు
మదనుడు-(నీతిమంతుడు) మంత్రీకుమారుడు
పురోహితులు-(బ్రాహ్మణులు) పెండ్లిచేయించువారు
పరివారకులు-(కాపులు) రాజ్యమందుండువారు

స్త్రీ లు.

కుళిందునిభార్య-[పతివ్రత] పెనిమిటియజ్ఞమీరినది
విషయ-మంత్రీకొమార్తె-మిక్కిలియోచనగలది
చంపకమాలి-రాజుకొమార్తె-మిక్కిలి చక్కనిది
కాలికాదేవి-పార్వతి-కోరినవరములిచ్చినది

శ్రీరస్తు.

శ్రీ రామ జయం.

కంపెనీద్రామా.

చంద్రహాసనాటకము,

నాంది.

శా॥ శ్రీరామాచరణాంబుజంబులు సదాచింతించునామాననం!
 బేరీతికభువిపామరాదులమదిక నెన్నంగదానేర్చునే!
 నీరాసారసనాభనీదుపదవిక నీనామమేనమ్మితిక!
 జేరందీశీయునన్నుబ్రోవుదయతో సీతామణినాయకా॥

(నాందిముగియగానే) సూత్రధార్ ప్రవేశం)

వ॥ ఆసా కాలహరణంబయినను నటి యంతవడకు రాకయున్నది కార
 ణంబేమోతెలియదు. అయినను కొంతతడవుచూచెదను.

(నటిప్రవేశము.)

వ॥ నాథా యిదుగో వచ్చుచున్నదానను కోపము చేయకుము నాథా
 వందనముగైకొనుదు.

సూ॥ వ॥ సఖి దీగాఁష్కంతురాలవుకమ్మ.

నటి॥వ॥ ఆర్యామేదైవనొక్క వినోదంబగు నాటకమును గావించి పూజ్య
 లగు నీసభాపతుల కానందంబుగావింపుము,

సూ॥ వ॥ సఖి నందుకేగదా నింతప్రయత్నంబు జేయుదున్నవాడ,

నటి॥వ॥ ఆనాటకమునకు నామంబేమి,

చంద్రహాసనాటకము.

సూ॥వ॥ చెలి చెంగటరత్నం బుంచుకొని యంగడినెల్ల పెదకనేల చంద్రహాసనాటకము మనదగ్గిరనేయున్నదికదా.

నటీ॥వ॥ అవును ఆనాటకము రచియించినవారి నామంబించుక తెలియజేయుము.

సూ॥వ॥ అటులయిన వక్కాణించెదవినుము.

సీ॥ శ్రీరవ్యముగనరసింహస్వానికరుణచేధాత్రిభారతయుపిగోత్రుజతయశోభితాపస్తంభసూత్రపవిత్రుఁడుగంజిగృహనాముడుకనకయాభ్యు | నాతనికులసతియగునాగమాంబిక | గర్భమునందునగలిగెనుతుడు | నరసింహా రాముడుమరిసుబ్బంత్స్యని పరిణయమాడెనుప్రజలమెచ్చ, తే॥ గీ॥ విన తశీతానినాసతివిచలగర్భ | శుక్తియందునగల్గెనుమాక్తికములు | సుతుడుసుదతియగుందుభూసురులుమెచ్చ | నాగదాసుడురచియించెనీనాటకమును |

నటీ॥ వ॥ (సంభ॥) ముతోటూచి) యింతపట్టుకు మీరునుడివినదెల్లను హృదహాష్టదయు కలిగించుచున్నదియది యింకాతీఘకాలంబీసంభాషణతో ప్రోద్బుచ్చక నాటకం భారంబించి ప్రజల నిరీక్షణను సఫలపరుచుదాము.

సూత్ర,వ॥ (హాషకముతో) ఆలాగేపోదమురమ్ము.

(అని వెళ్ళుచున్నారు.)

(రాజు మంత్రి కోర్టు.

రాజు, వ॥ (మంత్రినిజూచి.) సీమంత్రిపుంగవా మనరాజ్యంబున - చాతుర్వణకజనంబులు- స్వకులాచిత ధర్మంబు లనుసరించి వతికల్లుచున్నవారలే - వారిప్రాణధనంబులు నిరుపాయంబులే - మరియు రాజులకు చారులు నేత్రముల వంటివారు వారియపచారంబులు స్వనేత్రతాప చారంబులకలే - నాపదలకు నెలవులుగొన చారులవలన స్వదేశవిదేశవృత్తాంబుల సమయాను

కంపెనిద్రావరా.

2

కూలంబుగా నెతుంగుచున్నవాడవే ఇదియనుంగాక - ప్రజా
నురాగంబు - రాజ్యసంపదలకు మూలంబుగాన- మనపాలనం
బునం దయ్యదగలదె- మరియు విశేషంబు లెవ్వియైనగలవేని వ
కొనింపుము.

మంత్రి॥ వ॥ (హర్షముతో,) రాజోత్తమా దుష్టనిగ్రహంబునుశిష్టపరిపా
లనంబును - యధాన్యాయంబుగ నొనరించు మీపాలనంబు
న నెవ్వరికిని ననురాగంబు నొడఁబడుకుండు బృహ్మజనంబులు -
తమయాజ్ఞను శిరంబునధరించుచు స్వస్వస్మయ క్తవ్యాపారం
బుల విశ్వాసంబున - నెరవేర్చుచున్న వారలుచార పచారం
బులు - లేశంబునుంగానంబడవు.

రాజు॥ వ॥ (మంత్రినిబూచి,)మంత్రిశేఖర మనరాజ్యంబునంగల భూసు
రనికరంబులెల్ల - వేదవేదాంగ శాస్త్రపురాణపారీక్షాధురీణ-
విచక్షణ ప్రమోదా యత్తచిత్తులై సుఖంబుగా నున్న వారు
గదా.

మంత్రి॥ వ॥ (కౌతుకముతో.) రాజోత్తమా మనరాజ్యంబునంగల భూ
సురనికరంబులెల్ల- వేదంబులనించుక డేనితడబాటులేక- రా
యవరౌతునైనంబంచలపాలుగా వింపనెంచియున్నవారలు.

రాజు॥ వ॥ మంత్రిపుంగవా ధుజపరాక్రమ సహసద్వైర్యంబులపరశురాము
నైనందిక్కరింపంజాలు త్పత్రియోత్తములు కదనప్రమోదాయ
త్తచిత్తులై నొప్పుచున్నవారలుగదా,

మంత్రి॥ వ॥ రాజోత్తమా మనరాజ్యంబునంగల త్పత్రియోత్తములు రణవి
జయకౌతుకంబుతో నొప్పియున్నవారలు.

రాజు॥ వ॥ మంత్రివర మనరాజ్యంబునంగల వైశ్యవ్రాతంబులెల్ల- నీకలచే
శంబులకరిగి వాణిజ్యబాసరింపుచు ధనంబునాన్జించునున్న వా
రుగదా,

మంత్రి॥ వ॥ రాజా మనరాజ్యంబునంగలవైశ్యవ్రాతంబులెల్ల నికలదేశంబు
లకరిగి వాణిజ్యంబొనర్చుచు ధనంబునార్జించి బొక్కసంబుల
కొక్కవయ్యె యొక్కభేసునైనంలెక్కగొనక ధిక్కరించుచు
న్నవారలు.

రాజు॥ వ॥ శబాష్- ఓమంత్రి మనరాజ్యంబునంగల శూద్రజనంబులు
తమతమవగ్నాశ్రమాచార ధర్మంబుతప్పక వర్తింపుచున్న
వారలే.

మంత్రి॥ వ॥ రాజోత్తమా- మనరాజ్యంబునంగలశూద్రజనంబులు - త
మతమవగ్నా శ్రమాచార ధర్మంబులు తప్పక వర్తింపుచున్న
వారలు.

రాజు॥వ॥ (మంత్రినిజూచి.) మంత్రివర్య నేననుష్ఠానవిధులొనర్చు సమ
యంబయ్యె యింక సేసేగుచున్నవాడ.

వ॥ (అనిరాజువెల్లుచుచూడు,)

వ॥ యిచ్చటమంత్రివద్ద చంద్రహాసుమండగా జ్యోతిషులవచ్చుట,
మంత్రి॥ వ॥ జ్యోతిషులారా పందనంచాచరించెదా.

క॥ పందనమిప్పుడుమీకును।

పందనమొనరింతునిపుడువాసిగమీకన్ ।

పందమిదీగ్గగొనుడీ ।

పందనమునుజేయుటకునువాంచయుగ్గన్॥

జ్యో॥ వ॥ (హర్షముతో.) ఓమంత్రిపుంగవా నీవుచాయురారోగ్య ఆ
యిశ్వర్యాభీవృద్ధిరస్తుగావరిలుచుమరియు.

క॥ వర్ధిల్లుమిలహానీవును ।

వర్ధిల్లుముహరియుకృపచేపనరుహనేత్రా ।

వర్ధిల్లుమంత్రిపుంగవ ।

వర్ధిల్లుసకలంబుగలిగివాసిగధాశ్రీన్॥

మంత్రీ॥ వ॥ (కౌతుకముతో) మీరలిచ్చటి కరుడెంచినకార్యం బెద్దియో చ
య్యననెరిగింపుడు,

జ్యో॥ వ॥ (వినయముతో) స్వకలూచిత ధర్మంబుల నెరవేర్చుటకై నిచ్చటిక
రుడెంచితిమి-నింతియెకాని మరేమియులేదు,

(అని చిన్నవానిజూచి)

తే॥ గీ॥ యిచటిబాలుడు నెవ్వడోయిపుడుమాకు!
వీనిమోమునుబూడగవిధునిబోలి!
రాజచిన్నెలుగనుపడెతేజముగను!
దాచనేటికడెల్పుముదయయుగల్గి॥

వ॥ యీబాలుం డేవడువీనిముఖకళజూడరాజచిహ్నములదోచుచున్నవి,
మంత్రీ - చిరునవ్వుతో,

తే॥ గీ॥ యితడువేమకతోడనాయింటికొచ్చి!
బాలకులతోడగుడియుమేలుగాను!
నాటలాడుచునుండెనువాటముగను!
యిట్టివాడనినేనెరుగగట్టిగాను॥

వ॥ యితడు నాయింటిచేరువ బాలురనేకులువచ్చి ఆటలాడుచున్నవా
రిలో నొకండు వీడుయిట్టివాడనినేనెరుంగ.

జ్యో॥ వ॥ (వినయముతో) యీ బాలునియందు రాజలక్షణము లనేకములు
కానంబడుచున్నవి - వీడువకసమయమునందు యీదేశపురాజగు
ననుటకు నెంతమాత్రముసందేహములేదు - నీపరివారమునకును
వీసొత్తునకును, ఇంకవీడు యధికారియవును పున్నవాస్తవము జె
ప్పితిమి యింకమేమేగుచున్నవారము,

మంత్రీ, వ॥ (భయముతో) జ్యోతిషులారా వందనం బాచరించెన,

జ్యో॥ వ॥ (హాషముతో) శుభంశుభం అజ్యోతిషులారు చంద్రహాసు
డువెళ్లవలెను,

మంత్రి-వ॥ స్వగతం బోధితశాస్త్ర పండితులు యేవిషయమును నిదోఁవ
ముగా బరిశోధింపక | ధ్యేయముతో బహిరంగముగా జెప్పువా
రుకారు - వారు శలవిచ్చినదానియందు - వాస్తవమేదో యుం
డవలెను-మరియు,

చ॥ చెరువును రాకముందుగ నెజాగ్రతనొందుట మేలు మేలు యీ॥
పురముననుండు బోధితములు బూనిక వాక్యము జెప్పకుండవా॥
రరిగిరికాని నేటిటుల రాదగు హానియు నామ దెందునఁ |
మరచియునుండ గూడదీటుమానుగదీసికే నేమి సేయుదుఁ |

వ॥ చెరువు రాకముందు జాగ్రత పడుటయే తెలివిగలవాని లక్షణము-
యెట్టికీడును రాకుండునటుల ముందుగనే జాగ్రత పడవలయు,

మంత్రి॥ వ॥ కోపముతో వరసేవకా మన పట్నంబునం గల సూనరులను
బిలుచుకరమ్ము,

సేవకుండు బిలువగా సూనరులు బ్రవేశించుట,
సూ॥ ముకుళితకరములుతై,

తే॥ గీ॥ మంత్రి నేఖరమీరును మమ్మునిపుడు॥
బిలువనంపెనకార్యము బిరను దెల్పు॥
వేగ జేతుముబూడుడే వేడుకలర॥
తడవు జేయుట గూడదు ధన్యచటి తా॥

వ॥ మంత్రివర్యా మమ్ముల బిలిపించిన కార్యం బెద్దియో చెయ్యననె
రింగింపుడు,

మంత్రి-సూనరులంజూచి,

ఉ॥ సూనరులారా మీరిపుడు సుందరవంతుడటంచు నెంచక॥
కూననుమీరు వేగమున కూల్చుడు మీదయ లేక వీనిని॥
కాననచండ్లుమీరుగొనికాయము నొవ్వగవీనిగోసినా॥
మానమునీల్చగావలయుమాణ్యము లిత్తునమీకుప్రేమతో॥

వ॥ సూనరులారా మగ్గహంబున నాటలాడుచుండు యచ్చాని గొం
పోయి నెవరును జూడకుండ నీరాత్రి యరణ్యంబున వీసెశిరంబున
దృంచి నెద్దియేని యానవాలుగా గొనిరండు నిదియేముమ్మాటి శె
లవు పొండు,

సూ, వ॥ [మంత్రనిజూచి] మంచిది నొక్కయేటను గాటులంబెట్టి మ
ట్టుపరచి గుట్టుయెల్లడికానీకి బట్టుకొనిపోయెదము యిదుగో నే
గుచున్నవారము.

[చంద్రహాసునిజూచి,]

సూ- [కోపముతో] మత్తకోకిల,

ఓరిచాలకనిన్న మేమునునొక్కయేట గాటులకా
జీరి వేగ మెకాణుమిప్పుడు చెందెదక నీవుజూడుమీ!
సారెసారెకు జెప్ప నేటికిచావునీకునుమూడెరా!
సారసాక్షుడుమంగళాచలశౌరినిషదినవ్వరా॥

వ॥ వోరిబ్రష్టా నీచవున్నత్రాగేశర - మదీయప్రభుండగు మంత్రిశేఖరుం
డు నీన్ను కాననంబునకుం గొనిపోయి నీశిరంబు దెగటార్చుమని మ
మ్ములంబంపె - కార్యసాధల్యంబు జేయంగోరి నిచ్చటికరుదెంచితి
మి - జాగుసేయక వెడలుముచంద్ర - కన్నిటితో యెందులక నన్ను
జంప మీమ్ముబంపెను వచింపుడు-

సూన॥ వ॥ [రౌద్రముతో] అదియంతయు నీకుందెల్పమాకుంబనిలేదు - అ
యినను మల్ ప్రభువునకుం బగతుండ వైతివని వధియింపం
బంపిరి,

చంద్ర - శోకముతో,

సీ॥ నేనాపగతుడను నెరుగనునేకల్ల నన్నాడరించెటినావులెవరు!
నేపసిచాలుడ నెందుకువచ్చితి కాపాడిరక్షించెఘనులులేరే!
నేతలిదండ్రుల నెరుగకయుంటినినీక్షతోరక్షించెదక్షులేరి!
నేనపకారంబు నెరుగనుకల్లవై నన్నుబ్రోచెటినాధుడేడి॥

చంద్రహాసనాటకము.

తే॥ గీ॥ యేమిశేయుదునీశ్వరుండిట్లుజేసె|

కటకటాయింతకష్టంబుగలైనాకు|

కరుణజూచియుబ్రోవుడికనికరమున|

నన్నవధియింకమీకునున్యాయమానే॥

ప॥ నేనాపగతుండను నన్నాదరించువారు లేక అచ్చటచ్చట దీరిగి చూచువా రెవరైనను మనసుకరం గిప్పెట్టెడు యన్నంబును భుజియించినాయీదు బాలురతో గూడి నన్యోన్యముగా నాటలాడుచుంటేనే గాని నెన్నండు నొకరి కపకారం బొనర్చిన వాడనుకానే-నన్నెల జంపుటకే నుద్యుక్తుండయ్యెను,

సూన- రౌద్రముతో మత్తకోకిల,

ఓరినీతులుమానివేయకవాదమేటకనీక్షరా|

పారిపోవగనీమజేందునబ్రాంతిబుట్టెనుజూడగా|

నేరమేమియునెంచకప్పుడునిన్నుజంపగబంపెరా|

సారసాక్షుడుమంగళాచలశత్రురిబ్రోచునుప్రేమతో॥

ప॥ వోరినీతులు వకాకణించి భృతికెక్కదలంచుకొంటివా యేమి- యెట్లులయిన నిన్నుకట్టికొట్టి - ఘట్టిగానీడ్చుకొనిపోయి బరిమార్చెదము చూడుము మాపరాక్రమము - [అని చంద్రహాసుని నీడ్చుకొనిపోయి]

(చంద్రహాసుడు దీనశ్వుముతో సూనరులనజూచి;)

స్తే॥ సూనరవరులారాజూడరేనావెతదిక్కునులేనట్టిదీనుడనుచు|

సూనరవరులారాజూడరేనాకుందుదానముజేయనిహేనుడనుచు|

సూనరవరులారాజూడరేనాభాధచలమునుమానియుశాంతులగుచు|

సూనరవరులారాజూచియుబ్రోవరేయన్నములేనినాపన్నుడనుచు॥

గీ॥ వేయివిధములమిచ్చునేవేడుకొంటి|

నన్నుబ్రోవరెదయతోనుసన్నతింజు|

నేరమెంచియుమంత్రియునిట్లుజేసె|

దీనజనుడినున్నుగావదిక్కుమీరే॥

కంపెనీ ద్రామా.

౧౩

వ॥ ఓసూనరులార ఆత్మవాక్ సర్వభూతాని యనున్యాయంబున శరీరంబులు వేరుగాని ఆత్మనొక్కటెననియు పిపిలికాది బ్రహ్మపర్యంతం సర్వభూతంబులు తనవలెనే బూచువాడు బ్రహ్మజ్ఞానియనియు పెద్దలువక్కాణించి యుండిరి గదా నిదియునుంగాక సహింసాపరమోధర్మా యనుశ్రుతి ప్రమాణంబుచొప్పున ప్రాణహింస జేయు నెన్నటికిని కూడునా - నటుల ప్రాణహింసజేయువారుపరలోకవజ్జీతులై రౌతవాదినరకంబులును జెందగలవారు సర్వభూతదయాళుండగు యాపరమేశ్వరుండు మీయెడ కరుణకలిగి నన్నుగాపాడి రక్షించునని వేడుచున్నవాడ॥

జంఝూటెరాగం - అటతాళం.

మంగళా చలాపురా మహితానివాసకా । మంగళాకరగుణా
మహావేద్యమితి॥మం॥

అంగజాభస్మాంగా । నమితాసుప్రాసంగా । గంగాజటా

బూటా । గాత్రీషనోభ్యంగా॥మం॥

ధరమంగళాచలా । ధామానివాసకా । కరుణాతోనాగయ్య

కవివరప్రేక్షకా॥మం॥

సూన॥ వ॥ (ప్రియముతో) మంచిది మేమునియోగించిన పని నెరవేర్చుటకు మీకేష్టంబు గలుగనిచో-మేమిమ్మెట్లువిడచి వ్రచ్చవలెనో తెలియకున్నయది అయిననునీజ్ఞానంబును శాంతతయను - బరులంగూడా - వివేకులంజేయుచున్నయవి - నీతోచెలిమి గావించుటకంటె - మాకునొండుకోరికలేదుగాని - నిన్నవధించినట్లునెద్దియైన గురుతు మాప్రభునకుం జూపట్టివలె అని నవయంగములుపరిశీలించి మరియు నీపాదంబులు - పట్టాంగుల సహితంబై యున్నయదిగాన - నయొక్క నంగుష్టంబు గోసుకొని మేమేగెదము.

(అని వ్రేలుగోసుకొనివెళ్లిరి.)

(చంద్రహాసుదురుఃఖిముతో,)

వ॥ హృదయమా దీనదయాళో నేనేమిచేయువాడను నన్నీపాతకులు గా

నివచ్చి పెట్టరానియిడుములంబెట్టి దుఃఖిబ్బిని మునుంగునటులంజేసి
 పోయిరిగదా - నయ్యయ్యో ఘోరంబైన నీకీకారణ్యంబునసింహా
 శాస్త్రాల భల్లూకాది మృగంబుల ఘోంకారంబులు నాచెవిసోకినం
 తమాత్రముననే - నాగుండెలు కొట్టుకొనుచున్నవి - నన్నుచేరందీ.
 నీ భయంబుపాపి రక్షించువారెవ్వరును గానరారైరి - ఆహా నా
 జన్మమే కష్టజన్మము - నాజన్మమువంటి దిక్కుమాలి జన్మం బీలో
 కంబునం దెవ్వరికిని గలుగకుండునటుల - కటాక్షింపుమయ్యా శివే
 శివేపరమేశ్వరా,

యెదుకులకాంభోదిరాగం - అటతాళం.

శంకారా నీవునా | సంకాట మునుబాప | నింకానీకృపరాదా
 పరికారజలొచనా||శం||

క్రూరాత్ముడు మంత్రి | కుటిలాముదలపోసి | నేరామేమియులేక
 వీరాలాబంపెను||శం||

దిక్కొవ్వరుచులేని | దీరాజుడనాని | కకారసంబుగవారునొకా
 వ్రేలునుద్యంచె||శం||

థరణిలో మంగాళా | గిరిపురవాసక | వరమల్లేశ్వర నామొరసిని
 బ్రోవరా||శం||

(కుళిందుడు ఆరణ్యమందుబ్రవేశించుట,)

(కుళిందుడు)వ|| ఆహా యెవ్వరొ నొక బాలుండి యరణ్యంబున రోదనం
 బొనర్చునటుల గానంబడుచున్నయది - కొంతదడవు యో
 చించిచూచెదను.

చంద్రావ|| (దుఃఖముతో) ఆహాశివేశివేపరమేశ్వరా,
 (కుళిందుడుదగ్గిరకుపోయి,)

తే||గీ|| జంట నెవ్వరు లేకనువంటరిగను|

వీనమునందునబాలుడువసుధమీద|

బహిర్యుకుందుచునుండెబహుభాధజేత!

వీరితలిదండ్రులెవ్వరో నెరుగజలయః॥

వ॥ వత్సా నీవెవ్వండవు జంటనెవ్వరునేక నొంటరిగా నీఘోరారణ్యం
బున - తాళలేక నేలంబడి దుఃఖించుచున్నవాడవు - మీకేష్టంబానర్చి
న దుష్టాత్ములెవరు నీతలిదండ్రుల నామంబేమి నెరిగింపుము.

(చంద్రహాసుడుదుఃఖిఁచుతో,)

ః॥ అయ్య నేనొక్క రాజకుమారుండను నాకెవ్వరును దిక్కులేక నా
క్కండనై నిచ్చటికేచ్చేరువనుండు పట్టణంబున - నచ్చటచ్చటం కని
కరంబున వారిదుయన్నంబును భుజియించి నాసరిబాఱురతో దిరు
గుచున్న నప్పుత మంత్రితేఖరుండొకడు - కారణంబేమియు లేకనే
నన్నుఖండించ సూనతుల కాజ్ఞాపించిరి - వారు నన్నుగొనివచ్చి
యీనట్టడవిలో చంపనుద్యుక్తులైరి పారితోనే నుడువుహితవాక్యం
బులంవిని నాయందు కరుణగలవారై నాపాదంబు పష్టాంగుళ స
హితంబైయుండుడింగనినం దోక్కనంగుష్టంబు గోసుకొని పోయిరి
నబ్బాధకేనోపజాలక - నేలంబడి ప్రలాపించుచున్నవాడ - నాతలి
దండ్రులెట్టివాతొ నేనెరుంగ - నాపాటిదైవమే మీరైయుండవచ్చు
రక్షింపుడురక్షింపుడు.

జంగ్ఘూటిరాగం - ఆదితాళం.

కరుణించుమీరాజోత్తమ! మరిమారి వేడిలిమరిమారివేడితి । దోరహ
నిగోరితి॥క॥

దీనుడనుననుబ్రోవనీకను । మానమేలాను । యనుమానమేలాను! తా
ళగజాలను॥క॥

ధరణిలోశ్రీమంగళాచల । హరియుసాక్షిగా । హరియుసాక్షిగా!
మరిబతినాలీతిగా॥క॥

కుళిందుడు(దయతో)

తే.గీ॥ వినుము బాటడనిన్ను యీ విపినచందు!
కష్టమొందించినట్టియాకరిగ జెవడు!
దెలియజెప్పుచునాకును తేటగాను!
నినుగొనిపోదునా వెంటనిపుడురమ్మి॥

వ॥ మంచిది యాడుస్తాత్తులు నీకెట్లానర్చిపోయిరి- అయినను నేమి - నే
నిన్నుగొనిపోయి పడ్రసోపయ్యుక్తంబుగా భోజనంబిడి శ్వికారంబు
జేసుకొనియెడ-మద్దహంబుననుందువు-నా వెంటరమ్మి,
(అనిలేవ నెత్తుకొనిపోయి)

(కుళిందునిభార్యబ్రహ్మసింహును)

కుళిందుడు॥ వ॥ (భార్యనుజూచి) సఖీ యీబాటుం డరణ్యంబున - పగ
తులజే కాలివ్రేలు తరుగంబడి నెత్తురు వెల్లువయైపార నే
లంబడియందుటంగని వీనిముఖసుందరంబునుంగాంచి - పే
దకుదొరకు పెన్నిదాన చందంబుని నిచ్చటికిం గొనివచ్చితే-
వీనిశ్వికారము జేసుకొనియెడము- వీనివలన నన్నికార్యము
లు సెరవేరగలవు-నీయభిప్రాయంబెరిగింపుము,

భార్య, (హాషముతో)

చ॥ తనయులు లేనివారికేటు తామరసాత్తుడు నేడుప్రీతితో!
తనయునికాననంబునను దానిటుజూ పెనునాకుజూడయీ॥
దినముననీకుమారునకుద్ధీనిధి జేయుము నీవుకూర్చివో!
మనమునసంతసించితినిమారునిబోలుకుమారుజూచితిన్॥

వ॥ నాథా అపుతస్యగతిర్నాస్తి యదప్రతి ప్రమాణంబుచొప్పున పు
త్రులులేనివారికే గతులులేవని పెద్దలువక్కాణించి యుండిరిగదామ
నము పుత్రసోనులమై యున్నందుకు యా భగవంతుడు నేటితోనే
బాపి మనకొసంగెను మనపట్టణంబునంగల బోధితుల రావించి
వీనిచామకరణంబొనర్చుడ॥

కుళిందుడు, వ॥ (కౌతుకముతో,) మంచిది ఒకే శేవకా మనపట్నంబునంగ
ల జ్యోతిషులను నిచ్చటికేరావింపుము.

(జ్యోతిషులు ప్రవేశించుచున్నారు.)

కుళిందుడు, వ॥ (ప్రీతితో,) జ్యోతిషులారా వందనంబాదరించేదా,
జ్యోతి, (కుళిందునిజూచి) కుభం కుభం.

కుళిందుడు, వ॥ (సంతోషముతో) యీవుచితాసనముమీదవసించుదు- యీ
చిన్నవానికి నామకరణంబొనర్చుదు.

(యిచ్చటజ్యోతిషంబుజూచి నటుల గమనించవలెను)

జ్యోతి, (కుళిందునిజూచి,)

తే॥ గీ॥ వీనిముఖకళవణింపవిభునిబోలు!

గాననీతనినామముకలియుగమున!

చంద్రహాసుడునితడనిజెప్పవచ్చు!

మీకు దెల్పితిమిప్పుడుమేదినిశా॥

వ॥ యీబాలుడు మిగుల భాగ్యవంతుడగును వీడునవ్వనపుడు వీనిముఖ
పున్నమ చంద్రుని బోలి యున్నదిగాన వీనికిచంద్రహాసుడను నామ
ముతగియున్నది-యింక మేమేగుచున్నవారము,

కుళిందుడు॥ (కౌతుకముతో) జ్యోతిషులారా వందనము గాకొనుడు,

జ్యోతిషులు॥ వ॥ (వినయముతో,) రాజోత్తమా నాయురారోగ్య అయి
శ్వర్యాభివృద్ధిరస్తుగా వర్ధిల్లుము,

జ్యోతిషులు వెళ్ళుచున్నారు,

రాజు॥ వ॥ (మంత్రనిజూచి) యోయిమంత్ర శేఖరమనక్రింది పెక్కండ్రమున్న
లు కప్పములు చెల్లించకతిరుగబడియుండిరిగదా- మనసైన్యం
బును సైనికులను వెంటబెట్టుకొనిపోయి యీదుష్టుల నెల్లజయం
చి కాశుకలు గాకొనివచ్చునిదియే నీకు శిల్పపుపాశు॥

క॥ భూవరయీ సేననగొని

కావరముననున్నరాజగణముల నెల్లఁ

వేవేగమేనేగెల్చియు

భూవలయుమునందుకీర్తికాబొందెదనేను॥

వ॥ రాజేంద్రా తమ యాజ్ఞప్రకారము మననైవ్యంబెల్లను గొనిపోయి
యామన్నేదొరలపయిని దండెత్తి యానైవ్యంబుల బారదోలి- వా
రినందరినిజయించి - వారిదారా భ్రతాదులను జేరబెట్టి - వారి
ధననివహంబును గొల్క బెట్టుకొనివచ్చెదను నెలవానంగుడి॥

రాజు- మంచిదిపొమ్మ అంతటమంత్రివెల్లివచ్చి

మంత్రి, వ॥ రాజునుచూచి - తోరాజోత్తమా నెదుర్పాటు జేసిన మనె-
దొరలను దండింప నాక్రింది యధికారులలో నొకని బంపిత్ని
వాడుయామన్నీలనెల్లను జయించివారి బొక్కనములు కొల్లబె-
ట్టుకొనివచ్చెను యిదగోధనంబు గైకొనెడు,

రాజు - కొతుకముతో,

తే॥ గీ॥ విశుముహామంత్రికీకంజేవీరుడెవడు

పెక్కుతడవలుషనసేనపేరుమాసే

అంతనధికుడు నెవడరవ్వంతదెల్పు

దుష్టుగెల్వగనీకుబహుకష్టమాయె॥

వ॥ నోయిమంత్రివర నీక్రిందియధికారులలో-యింతటి - కార్యమునుజే-
సుకొనినీవేపోయి - ఆదుష్టుల నణపంజాలక వచ్చితివిగదా - నీకం-
పెనధికుండైన యాజయశాలియెవడు॥

మంత్రి॥వ॥ సంతోషముతో స్వామి ఇందాకనే నామన్నె దొరలశేత బ-
లుమారు అపజయ మొందుట నాకేమిక్కలి నవమానముగాను
న్నది - నాకుసంభవించిన యవమానమును భగవంతుడు యి-
ప్పుడెఱొలగించి కాపాడెను,

రాజు - ప్రియముతో,

తే॥ గీ॥ రణమునందుమనము రాజులగెల్చియు!
పొందియున్నభూమిపొలుపుగాను!
ఱుచ్చి వేయునీవుయిప్పుడు నేనును!
జ్వలదలచియుంటివేడుతోను॥

వ॥ నోహంత్రపుంగవా మంచీది యుద్ధమందు గెలుచుకొని వచ్చిన దే
శములను సహితము వానికే యిచ్చివేయుము - ఇంక నేనేగుచు
న్నవాడు.

కులిందుడు, వ॥ చంద్రహాసుని శ్వేకారము చేసుకున్నది మొదలు నన్నికార్య
ములు అనకులముగా నేనెరవేర్చుచున్నవి - పాడిముంద
టికంటె ద్వగుణముగానున్న - పంట జగగుణముగా పండ
సాగెను - చంద్రహాసుడు లక్ష్మ్య లక్షణములను మాత్రము
గాక యుద్ధసాధనమైన శస్త్ర విద్యలను సహితము తుద
ముట్ట నభ్యసించి - యుద్ధము తలచూపగానే - యుద్ధ
యాత్రలకు వెడల కోరిక గల వాడాయెను నిదియెగాక-
పూర్వము రాజునకు పదివేల వరహాలు రాజాంతఃపురము
నకు అయిదువేలవరహాలును మంత్రీకి అయిదువేలవరహాలు-
వెరశియిరువది వరహాలు కప్పము గట్టుచుండిని - యిప్పు
డుబూడగా యథి కైశ్వర్యవంతుండ నగుటచే - అంతకంటె
దోడుమడుగులు నధికముగాకప్పముగట్టెదను,

యిచ్చటమంత్రీకుమారుడగు మదనుడు బ్రవేశించుచున్నాడు,
మంత్రీ - శ మూరునిజూచి,

సీ॥ వినుమునాప్రియపుత్ర విశదముగా నీకుజెప్పెద నొకమాట
నొప్పుగాను । వింతగానుండెనుయిపుడుకులిందుడు । శత్రు
వులగొట్టియు జయమునొందె । వారిధనంబెల్లవాసిగాసొం
దియు । వెక్కువసిరుటచే ఏటవీగె । మునుపట్టికన్ననుము
రయ మున్నాడు । దెలుసుకవచ్చేదతేటగాను॥

తే॥ ౧॥ గాననీవునుజాగ్రతగలిగియున్నావును।
మంత్రవిద్యగూడునుయిపుడునామాటవినియును।
సకలజనులకుప్రియమగుగానంబరించును।
వినుతకీర్తినిబొందుమువినుతచరిత్ర॥

వ॥ వోకుమారా కుళిందుడనువాడు నాచేజయింప శక్యముగాని శత్రు
వులనెల్లను జయించి వారి ధనంబెల్లను సూరబుచ్చి - మునుపటిక
న్నిను యిపుడు యేడుమడుంగులెక్కువ కప్పము గట్టుచున్నవాడు-
నాతనిమిత్రైశ్వర్యమును - నాకన్నలారాజూచి దానికి కారణమి
ద్దీయని తెలుసుకొనునమిత్రము - వాని గృహంబునకుంబోవ నిశ్చ
యించినవాడను నీవునామంత్రిత్యమును - వహించి జాగ్రతగలిగి
యందుము - యింక నేనేగుచున్నాడు॥

(మంత్రిపోవునమయమునకుమాత్రేప్రవేశించును,)

మంత్రి, వ॥ కౌతుకముతో అమ్మా నీవిట్లేల బేల్చె జాలినొందుచు - నరు
డెంచినకతంబెమి చమ్యన సెరిగింపుము.
విషయ, వ॥ తండ్రినిచూచి నయనా శుభకార్య మొకటి నడప గోరికగ
లదాననై దమకు నెరిగింపబచ్చితి.
మంత్రి, వ॥ పినయముతో అమ్మా మధ్యపట్టి అట్లనే శీఘ్రముగా నడపిం
పగలవాడ నీయంతఃపురమునకుంబొమ్ము.
అనిమంత్రిబెప్పి వెళ్లవలెను.

విషయ, వ॥ సంతోషముతో స్వగతం ॥ మాతండ్రిగారు శీఘ్రముగా వి
శాహముచేయదలచి యున్నవాడు - యింక నేగృహంబున కేగి
సూతనవస్త్రభూషణాదుల నలంకరించుకొనెయెడ॥

మంత్రికుళిందుడు.

మంత్రి, వ॥ హాషణముతో కుళిందుడా నీకుగల్గు అమితైశ్వర్యముం జూచి
యింతటియైశ్వర్యము యెట్లులభించెనోయ - యదుగ కోరికగ
లవాడ నేవచ్చితిని యందుకుకారణంబెద్దియో దెల్పుము॥

కం వె నీ ద్రామా.

20

కులిందుడు - సంతోషముతో.

తే, గీ॥ మంత్రప్రంగవసీపునామాటవినుము!

విజినమందునబాలుండు నేడ్పుచుండ!

నేనువీక్షింపదేహమునత్తురనుచు!

యారోవ్రేలునుద్యంచిరియల్పులెవరో॥

వ॥ స్వామి - నేనుయరణ్యమాగమున బోవుచుండగా - ఒకపసిబా
లుండు - కాలివ్రేళ్ళలోనారోవ్రేలునరుకబడి - రక్తముప్రవహిం
ప - గట్టిగాబలవించుచు నేలంబడియుండెను - వానినినేను - యె
త్తుకొనివచ్చి శ్వేకారము జేసుకొంటిని - అదిమొదలు నాకుబహు
విధములయిన - సంపదలుగలిగెను - ఇంతియేకారణంబు॥

• మంత్రికొంతముందుకువచ్చి,

మంత్ర - అద్భుతముతో,

బాలుండువీడేవాడును!

కాలిదివ్రేలొకటివారుఖండనజేసి!

బాలునిగుటుతులుజూపిరి!

మేలనుచునమ్మిమర్మమెరుగకపోతే॥

• వ॥ యీబాలుండు నేనుకొన్నిదినములకు ముందు సూనరులకొప్పగించి
నవాడె ఆకులపాతకులు వానినిహింసింప - విడిచి కాలివ్రేలొక
టిని మాత్రము కోసుకొనివచ్చి - నాకుచూపిమోసబుచ్చిరి - ఈ
శిందువానీకుమారుని - నిచ్చటికేగొనిరమ్ము,

చిన్నవానిసబూచిమంత్ర.

మంత్ర - అశ్చర్యముతో,

నీ॥ వీనిముఖకాంతికి నీదుగాకనుకదా చంద్రుడు నయితమునజేరి
నాడు । వీనిలోచనములువీక్షించినతితాక పద్మముల్పేరె
నుపంకమందు । వీనివృద్ధ్యమునదిబూనటాతక గదాఅడవుల
సింహముల్ యరువగల్గె॥ వీనిదేహమునరినేనురాజులనని

అంగజుడవుడుయనంగుడయ్యెగీ॥ ఇహావీనివణికంపనలవి
యగునే॥ దేవసముదసిజనులకుదెలియవచ్చు॥ బోకమన్మధుడ
నబోలునాకుచూడ । గాననెట్బంగివీనికష్టబెడుదు,

స్వ గ త ం.

వ. ఓహూవీడు నాకుమారుండైన మదనునికంటె - శ్రేష్ఠుడుగానున్నా
డు- వీనిముఖము పూణాచంద్రునివలె ప్రకాశించుచున్నది- సౌంద
ర్యమునందును గొప్పతనమునందును - దేవతాలక్షణము గలవానివ
లె- ఓోచుచున్నాడు-కుంతలదేశాధీపతియువృద్ధుడు - అతనికిబుత్ర
సంతతిలేదు- నొకపుత్రికగలదు- నాత్రియపుత్రుడగు - మదనుడుఆ
రాజపుత్రినిపెండ్లాడి - ఆదేశమును- పరిపాలించునని యెంచియు
న్నాను- యీవంద్రహాసుడు- ఆరాజుకంటికెదురుపడెనేని- అతడు
మదనుని అవమానించి - చంద్రహాసునిమీద - మనసుతగిలి వానిని
క్రమక్రమముగా మహిమపదవికి గొనివచ్చుననుటకు - నెంత
మాత్రము సందియములేదు నుంచితికానిమ్మా నొకనుపాయంబునూ
హించెద.

మంత్రపుత్తరమాజునిసములగజునించి.

వ. సంతోషముతో చంద్రహాసా యిటురవ్వు - యీజాబును
గైకొనుము- నీవెచ్చటనిలువక కుంతలనగరంబునకుం బోయి
మర్దహాంబుననుకడు మదనుండను నాకుమారునకిమ్ముఅత్తివే
గమునబొమ్ము.

(చంద్రహాసుడు జాబునీసుకొనిపోవుచు,

చంద్రహాసుడు, వ. (కౌతుకముతో) స్వగతం ఒకానొక పురుషుండు వివా
హముజేసుకుని శంఖవేణుచ్చదంగాది మంగళవాద్యము
లుమ్రోయు భార్యతోగూడా గృహప్రవేశము జేయు
టంచూచితి - యిప్పుడే యీనినదూడను దానితల్లితో
గూడ తనగుడిశకునొలుకొనిపోయెను - గోపాలునా
కనించూచి.

(చంద్రహాసుడువనములో.)

చంద్ర, వ॥ (ఆశ్చర్యముతో) స్వగతతి - ఆహాయీవనశృంగారంబేమి యిది
ఆమాత్యునిను పవనముకాబోలు యిచ్చటవీచు తులయమార్చిత
మనకు నాహృదయంబు పరమానందంబు నొందుచున్నయది -
కొంతదడవు నిచ్చటవిశ్రమించి మాగాయాసంబుతీర్చుకొనియె
ద-అనివిశ్రమించి. రాజుకుమారలెకయొ చంపకమాలియు- మం
త్రికుమారెక విషయవనములోనికివచ్చి.

జంఝూలురాగం - ఆదితాళం.

ఘనమైనావనామిది గనుగొనువే చెలియా । మనమూన । నన్నతర
మావనటాననునికైనననయాము । వినాయము । కనులకుచెలియా॥ ఘ॥

మల్లమొల్లులును । మరిజాజీ విరూలచే । తల్లాసిటావులాకు । ప
ల్లావాపాజీమన । పుల్లమూపానుల్లాసాము కొల్లాలాయె చెలియా ॥ ఘ॥

ధరమంగళాచలా । ధామానివాసుడౌ । వరమల్లేకునిపాదవనజా
ములానుదలచి । బిరబిరావులుగోసినరిగెముచెలియా, ఘ॥

విషయవ. చంపకమాలిని జూచి - చెలియా అతిరమణీయంబైన యీశ్వర
గారవనంబునుం జూచితెవిగదా - తాళాహింతాళ రసాల ప
నన జంబు జంభీర నారీకేళాది అనేక ఫలవృక్షంబుల చేతను
న్న-శుకపిక నికరంబు లాదిగాగల పక్షిసముదాయముల చే
తనున్ను-మల్లమొల్ల సంపెంగాది నానావిధ పుష్పంబులచేతను-
నొప్పియున్నయీవనంబుగాంచితివామరియు.

చ॥ చెలియగోనీవనంబునకుచెంగటకొస్తేమిజూడునేర్పుగా ।
చిలుకలుపావురంబులునుచేరియుకూయగసాగెజూడుమా ।
పలుకులునాలకించిమరిబాటరసాలముమల్లమొల్లులక ।
చళదరవిండుకైరవకదంబముజూడుమునీవుకోమలి॥

చంపకమాలి॥ వ॥ (సంతోషముతో) అవును చూచితని చెలి వీనులకనొదంబ
గు గానంబొనర్చుచున్నవి యివియేమిటి.

విషయ, వ॥ (ఆశ్చర్యముతో.)

క॥ కొమ్మవిసునీవనమున।

నిమ్మగట్టినితమ్మెదలునునిటువలెమోయుక॥

నిమ్మగట్టినితమ్మెదలునునిటువలెమోయుక॥

యిమ్మపుష్పములంగోసయిందునిధాన్యా॥

వ॥ అనితమ్మెదలుయొక్క రుమాంకారము.

చంపకమాలి, వ॥ (అద్భుతముతో) చెలి యిచ్చట కలకల ధ్వనులజే కలకల
లాడుచున్నవి నవిమేమిటి,

విషయ, వ॥ నవియె శుకశివరవంబులు.

చంపకమాలి, వ॥ చెలి ఘుమఘుమజాననలచే చెన్నొందు యిచ్చిన్నపుష్ప
ములపేరేమి.

విషయ, వ॥ యిటుచూటలతో ప్రౌద్ధ బుచ్చనేలా నచ్చటచ్చట దిరిగి పుష్ప
లంగోసుకుని నాటలాడు కొందమురమ్మ.

(అనిపుష్పలు కోసుకొని)

విషయ, వ॥ (సంభ్రమముతో) రావకూతురు మీన పుష్పలుచల్లి నీవు శీఘ్ర
ముగా దగినమగనిపెండాడి భాగ్యశాలివై నుభింతువుగాక,

వ॥ రావకూతురు విషయమీదపుష్పజల్లినీమ ఖమునందు యిప్పుడుకనబడం
నట్టి శుభలక్షణములను జూడ నీవునేడే త్రిలోకసుందరుండైన పు
రుషునొకని పెండ్లాడుదువని నాకుతోచుచున్నది.

విషయ, వ॥ (చంపకమాలినిజూచి) నీవిచ్చటనే యుండుమీ నేనచ్చటచ్చటం
దిరిగి పుష్పంబులంగోసుకవచ్చెదను.

అని చంద్రహాసునిజూచి.

విషయ, వ॥ ఆశ్చర్యముతో - స్వగతం,

నీ॥ బాలురమనేలపై పవళించియున్నాడు | చూడ గావీడతినుం

దరుండు | నీమిముఖమీదనువీక్షింపగానాకు భూలోక

చంద్రుడనిగానదగ్గ | పరిభ్రాజుడేతడనివజ్జింపగావచ్చు |

నిత్యశరాసనంబితనికేది । కమలనాభుఁబోలు కళలచేనొప్పు
నుకరముల శంఖుచక్రములులేవే॥ గీ॥ గాననీతమనొకరాజ
సూచుడగును । వీనివణింపశక్యమే మానవులకు । మనసుదీ
రగ వీనితోమరునికేలి । గూడితీరగ వలయును వేడుకలర॥

ప॥ యిచ్చట యవరో నొకబాటుదు మాగాయాసముచే పరుండివి
ద్రించుచున్నవాడే వీనిముఖముబూడగా పూణచంద్రునిం బోలియు
న్నది, వీనిహస్తంబునం చొక్క లిఖితంబు గానం బడుచున్నచే,
(డగ్గిరకువెళ్ళిచూచి) స్వగతం, యిజాబుపైఁ మోతండ్రి గారిచే
వ్రాలున్న యాయనముద్రయున్న నున్నటుల గన్పట్టుచున్నది, మా
నాయనగారు ప్రయాణమైపోవునపుడు నాకు అతీశీఘ్రముగా వివా
హముగావించెదనని వసించియున్నవాడు మతోదరుండగు మదనునకు
శుభరేఖ వ్రాసిపంపెనేమో చదివిచూచెద. (అనిజాబుచేతికితీసుకు
ని) [విషయ] నాదుపుత్రుండగు చిశంజీవి మదనునకి సమస్తభాగ్య
మును గలుగుగాక, యీపత్రికను గొనివచ్చెడు చంద్రహాసుడు, నా
కువాస్తవముగా, నమిత్రుడు. వాడునాసొత్తునుగైకొన, ఆశగల
వాడు, గనుక వానియొక్కయావ్వనము, ముఖవిలాసమునుబూచి,
నాయభిప్రాయము సరియని తెలుసుకొని- వీడుయవనిపుత్రుడు, అ
ధికుడా, అల్పుడా, సమధుడా, విద్యావంతుడా, మూఢుడా,
అనునవి విచారమేమియుజేయక, వానికివిషమనిమ్ము॥

విషయ॥ ప॥ (ఆశ్చర్యముతో) స్వగతం ఆహా విషమనిమ్ము అనివున్నయదే,
నేనుచదువుట పొరపాటా యేమి, లేక నానేత్రముల కండ్లు గా
న్పించెనా, అయినను మరియొకసారి చదివిచూచెదను॥

[అనిపైమోస్తరుచదువవలెను]

ప॥ ఆహాయేమి విషమిమ్ముఅని యేవున్నయదే యిట్టిబాబునిజంప మా

చంద్రహాసనాటకము,

తండ్రుగారి కెట్లు మనసొప్పును, యీవాక్యము వినిన మాత్రముననే, నాచిత్తము తత్తరజెందుచున్నది, మరల నీలిఖితంబు వీనిచేతికివ్వ నా కెట్లుమనసొప్పును, కాదు వ్రాయుటయందు నేదియో పొరపాటై యుండవచ్చును, యిపుడైనను నేమి, నానేత్రముల కీడిన కాటుకను దీసి నాముక్కుపోగుచే నమిత్రుడన్నమాట నేమిత్రుడనియును విషమునిమ్ము అనుమాట విషయనిమ్ము అనియునుదిద్దెదను (అనిదిద్ది మరల తెలియకుండునటులచేతికిచ్చి)

చంపకమాలి వ॥ (విషయనుజూచి) ఓవిషయా నీముఖము నాసూత్ర బుద్ధిచే దృష్టించిచూడగా నీవాకపురుషునిజూచి మోహించి నటుల జూడగనబడుచున్నది.

విషయ॥ వ॥ (సంతోషముతో) నీమాటలకేమి మనము పోదమరమ్ము,

చంద్ర॥ వ॥ (నిద్రలేచి) ఆహా నేవచ్చి చాలా తడవాయెను యింకయి చ్చటనుండం జనదు అతిరయంబున అమాత్యుని పట్నంబునకు కేగెద.

చంద్ర॥ వ॥ (మదనునిజూచి) అమాత్యపుత్ర మీతండ్రుగారు యీజూబున కివ్వమని నాచేతింబంపె యిదిజూచుకొనుము,

(అనిజేతికిచ్చి,)

మదనుడు॥ వ॥ (సంతోషముతో) యేదితెమ్ముచదివిచూచెదను, నాదుపుత్రుడగు మదనునిక శ్రీరస్తు చిరంజీవిగా సమస్త భాగ్యమును గలుగుగాత ఈపత్రకను గొనివచ్చెడు చంద్రహాసుడు నాకు వాస్తవముగానే మిత్రుడు, వాడు నాసోత్తును గైకొన ఆశగలవాడు, గనుక వానియొక్క యవ్వనమును ముఖవిలా

కంపనిద్రామా.

౨౭

సమునుజూచి నాయభిప్రాయమును సరియని తెలుసుకొని వీ
డు యెవనిపుత్రుడు, అధికుడా, అల్పుడా, సమర్థుడా, అసమ
ర్థుడా, విద్యావంతుడా, మూఢుడా, అనువిచార మేమియును
జేయక వానికి విషయనిష్ఠు.

మదనుడు॥ వ॥ (ఆశ్చర్యముతో) ఆహా! యేమి మాతండ్రిగారు విషయనిష్ఠు
యని ఖండితముగా వ్రాసియుండిరే అట్లునే వివాహముజ
రుపనియెడల తండ్రియజ్ఞుకు ఆతిక్రమించినవాడనొద.

మదనుడు॥ వ॥ (సేవకునిజూచి) ఓరే సేవకా మనపట్నంబునంగల జ్యోతి
షులారావింభము.

సేవకుడు॥ వ॥ (సంతోషముతో) చీతము తమ యజ్ఞాప్రకారము నాలా
గె పిలుచుకవచ్చెదము,

మదనుడు (చంద్రహాసునిజూచి)

తే॥ గీ॥ చంద్రహాసుడలగ్నము జేతునీకు!
పెండ్లికొడుకవుగమ్ము బహుప్రీతిగాను!
భూరియంగదమకుటాది భూషణములను!
వేగధరియించుమిప్పుడే వేడుకలర॥

వ॥ చంద్రహాసా నీకులగ్నమును విచారించి వివాహ ప్రయత్నము చే
యుచున్నాడ నూతన వస్త్ర భూషణాది అలంకృతుడవై పెండ్లి
కుమారుడవుగమ్ము.

మదనుడు॥ వ॥ (సంతోషముతో) జ్యోతిషులారా వందన మాచరించెద.

జ్యోతి॥ వ॥ (మదనునిజూచి) ఓమంత్రకుమారా గకలై శ్వర్యాభి వృద్ధి
గావర్తిల్లుము,

మదనుడు॥ వ॥ (ప్రియముతో) ఓజ్యోతిష్కూలారా నీయుచితాసనంబున
విచ్చేయుదు.

జ్యోతిష్కూలు॥ వ॥ (సంభ్రమముతో) తమయాజ్ఞప్రకారము నీయుచితా
సనములయందు వసించితిమి మాము విజృంభించిన కార్యము
బెద్దయో శీఘ్రముగా నెరింగింపుము.

మదనుడు॥ వ॥ (కౌతుకముతో) ఓ జ్యోతిష్కూలారా మాచెల్లెలగు విషయ
ను, చంద్రహాసునకు వివాహము జరుపమని మాతండ్రిగా
రు భండతముగా నుత్తరంబును వ్రాసిపంపె వారి యాజ్ఞను
మిక్కిలి జాగ్రత్తతో నెరవేర్చినట్లు తెలియజేయవలెను, నా
లస్యములేకుండా ముహూర్తమునొక్కయింపుడు.

జ్యోతిష్కూలు॥ వ॥ (సంతోషముతో) అటులనే విచారించెదము.

వ॥ (అజ్యోతిష్కూలముజూచి) ఓ మంత్రీకుమారా నేటిదినంబున నూ
ర్యాస్త్ర మయమందు శ్రేష్ఠమైన ముహూర్తమున్నదిగాన పురోహి
తులరావించి శీఘ్రముగా వివాహముజరుపుము యింక మేమేగెద.

మదనుడు॥ వ॥ (సేవకులనుజూచి) ఒరేసేవకా మన పట్నంబంతయు, పచ్చ
సితోరణంబులచే శృంగారముగావింపుము.

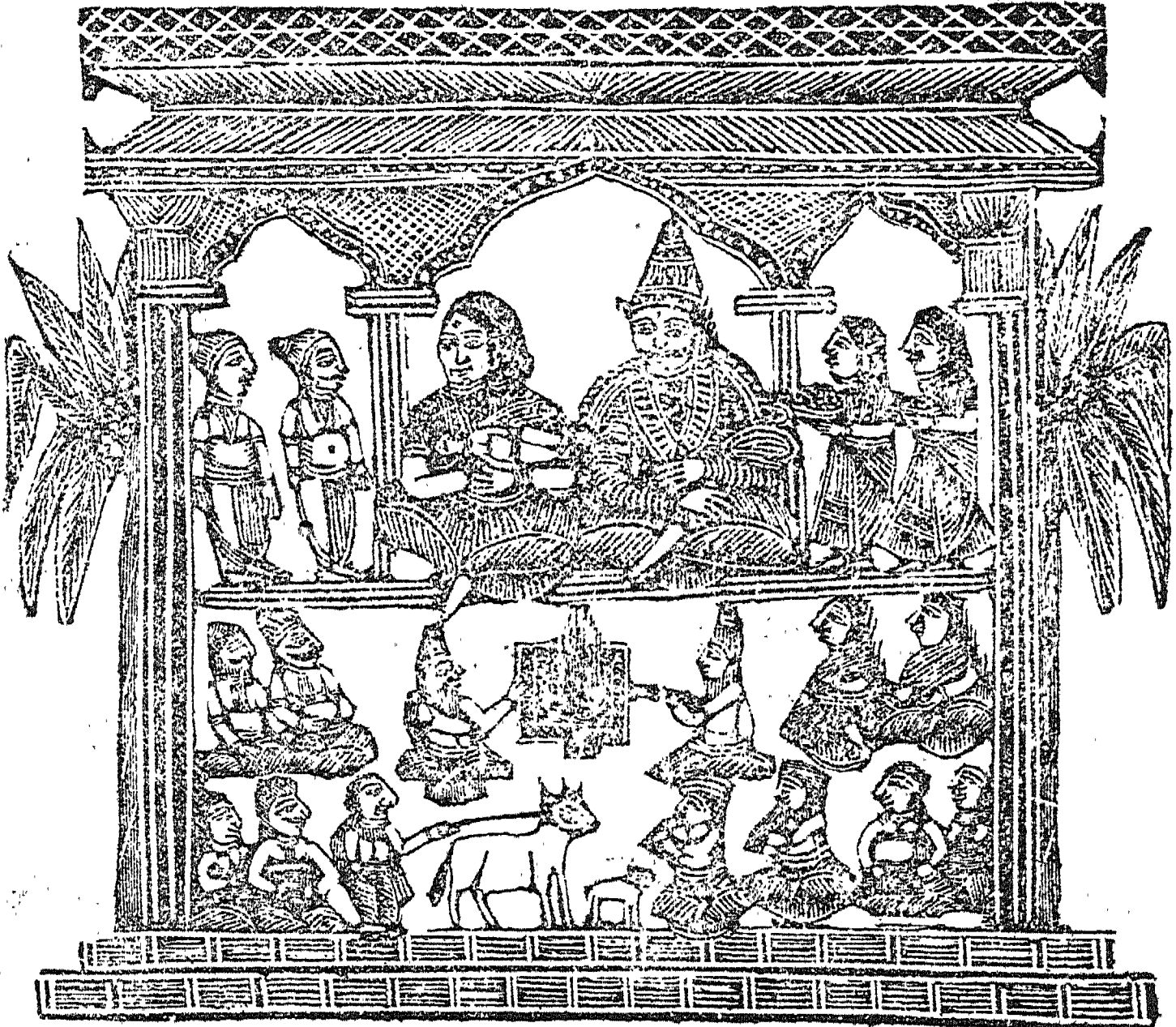
(విష్ణుట పురోహితులు చంద్రహాసుడు విషయ వివాహ కాలము
దు సంకల్పము చెప్పుచున్నారు.)

పురోహితులు॥ వ॥ (సంతోషముతో) శ్రీగోవింద గోవింద, శ్రీమహావిష్ణో
రజ్జయా ప్రవతకమానసాద్య బ్రహ్మణః ద్వితీయ ప
రార్థే, శ్వేతవరాహకల్పే, వైవస్వత మన్వంతరే, కలి
యుగే, ప్రథమపాదే, జంగూద్వీపే, భరతవర్షే, భర
తఖండే, మేరోర్ధక్షిణదిగ్భాగే, శ్రీశైలస్య, యీశాన్యప్ర
దేశే - కృష్ణాగోదావర్యోర్మధ్యదేశ - సమస్తదేవతా
బ్రాహ్మణసన్నిదౌ అస్మిన్వర్తమాన వ్యవహారం-చాం
ద్రమానేన-సంవత్సరే- అయనే ఋతమాసే - ప
క్షే-తిదౌ - వాసరే - శుభనక్షత్రే - శుభయోగే-శుభ
కరణే. యేవంగుణవిశేషణ - విశిష్టాయాం శుభధిదౌ-

కంపెని డ్రామా.

౨౯

శ్రీపరమేశ్వరముద్దిశ్య - శ్రీపరమేశ్వరప్రభుధామమమో
పాత్రదురీతక్షయార్థమ్ - చంద్రహాసవిషయ వివాహం
కరిష్యే.

పురోహితులు॥ వ॥ (చంద్రహాసముఁజూచి) వోచంద్రహాసా మితండు, పేరు,
మీతాత పేరు జెప్పుము,

చంద్రహాసుడు॥ వ॥ (సంతోషములై) వోపురోహితులారా సర్వశక్తి
సమేతుండగు- అదిశేషుడే నా తండ్రియను - నాతాత
యను- అతడుతప్పవేరే తలిదండ్రులైనను - తాతనై
నను, నేనెరుంగను,

మదనుడు, వ॥ (కౌతుకములై) వోపురోహితులారా అగ్నకాలము తప్పి
పోవుచున్నది ఆలస్యముచేయక మాంగళ్యధారణచేయుడు,

పురోహితులు, వ॥ (మదనుని జూచి) మంచిది నాలాగే చేయుచున్నాము,

పురోహితులు, వ॥ (హాషముతో) వోంతద్భిహ్ను వోంత ద్వాయః వోం
తదాత్మా వోంతత్సత్యం వోంతత్సర్వం- వోంతత్పురో

చంద్రహాసనాటకము.

ర్షమః అంతశ్చరతిభూతేషు - గుహాయాంవిశ్వమూర్తిః
మ - త్వంయాజ్ఞస్త్యంప వటూరస్త్య మింద్రస్త్యగ్ం
రుద్రస్త్యం-విష్ణుస్త్యం-బ్రహ్మత్వంబ్రజాతిః,

పురోహితులు, వ॥ చంద్రహాసుని జూచి వోయి చంద్రహాసా మాంగళ్య,
సూత్రము నీభార్యయగు విషయ మెడను ధరించుము-
చంద్రహాసుడు, వ॥ కొతుకముతో వో పురోహితులారా తమయాజ్ఞప్ర
కారముధరించితిని,

పిమ్మటమంత్రవచ్చి రొద్రమతో,

మంత్ర, వ॥ కుమారునిజూచికోపముతో వోరి బుద్ధిహీనుడా నీపేమి పనిజే
సితివి- నేనొకసంగతి వ్రాసిపంపగా నాయభిప్రాయ మిట్టిదని
దేలుసుకొనజాలక చంద్రహాసునికి నాముద్దుకూతును వివాహ
ముచేయించి నాధనమంతయు - నీవునందరికీ దానముజేసి నష్ట
పరచితివి గదా - నిన్నేమి చేయవచ్చును- ఛీ నీముఖముచూడ
వచ్చునా॥

వ॥ వదనుడు - వినయముతొ వోనాయన కోపముజేయక యీజా
బునుజదువుకొనుడు.

(అని జాబుచేతికిచ్చి)

మంత్రవ॥ (జాబునుజూచి)

క॥ యివుడునుజాబునుజదువగ।

కపటముగనరాదునాదుగర్వముచేతక।

నిలనొకటిజేయబూనిన।

దలచేనుదనమది నొకటిదైవముతానక॥

వ॥ అవును విషయనిమ్ము ఆనెవున్నది పొరపాటున నిటులవ్రాసితినికాబో
లు- నేనొకటితలంచిన దైవంబొకటితలంచె - తన్నుతానిందించుకు
న్ననేమిప్రయోజనము- నెవరయిననువిన్న పరిహాసము చేయుదురు
గదా-మంచిది,

చంద్రహాసుడువిషయ,

చంద్రహాసుడు, వ॥ కొతుకములెలా వోమోమ గారు వందనము చేయు
చున్నాడ,

విషయ, వ॥ తండ్రిని బూచి వోనాయనగారు వందనము చేయుచున్న
దాన,

(అనియిరువులు కాళ్ళకుమొక్కిన,

మంత్రీ, వ॥ [చంద్రహాసునిజూచి] వోయిచంద్రహాసా నీవు నూతనపెండ్లికు
మారుడవైనందున దీక్షాయుష్కంతుడవుగమ్ము,

మంత్రీ, వ॥ (చంద్రహాసునిజూచి) వోచంద్రహాసా- మాపిల్లను పెండ్లాడిన
వాడు- యాదీశమే - యీపట్టణమునకు వెలుపల నెలకొనియు
న్న-దుగాడేవికి - యసుతనందెవేళ - పసిడిహరివాణమున-నై
వేద్యముగొనిపోయి- సమర్పించుట - మాచారమైయున్నది నీవ
టులసేయుము,

చంద్రహాసుడు, వ॥ ప్రియముతో చిత్తమునాలాగేచేసెదను,

మంత్రీ, వ॥ (సేవకునిజూచి) వోరేసేవకా మన పట్నంబునం గల సూనరు
లను యిచ్చటకురావింపుము,

(సేవకుడుబిలువ గా సూనరులుబ్రవేశించి,

సూనరులు, వ॥ (మంత్రీనిజూచి) మంత్రీవరా మమ్మిట్లెల బిలిపించితిరి విశద
ముగాదెలియజెప్పుడు,

మంత్రీ, వ॥ సూనరులనుజూచి మత్తకోకిల,

ఓరిసూనరులార వేగమెనొప్పుగానిటుమీరలు॥

వూర్తిబైటనుకాళికాగుడియున్నదాగుడెలోపల॥

జేరికాగియునుండియీవినసంధికాలమునందనున్॥

మీరును ఫలహారముగొనుమేదిసీశ్వరుజంప్రడి॥

వ॥ సూనరులారా మీరు యీయూరి వెలుపలనున్న దుగ్గగుడిలోనికి
బోయి - దాగియుండి - అక్కడికి యీదినమునసంధ్యకాలమునబం
గారుపల్లెమునందు నైవేద్యము దుగ్గకుకొనివచ్చెడు మనుష్యుజం
పివేయుడు నిదియేముమ్మాటికి సెలవుపొండు,

సూనరులు, వ॥ (మంత్రిని జూచి) మంత్రివరా మహత్మా అట్లునేతమయా
జ్ఞ ప్రకాశముగావించెదము,
[రాజుజ్యోతిషులవదనుడు కోర్డు]

రాజు, వ॥ జ్యోతిషులనుజూచి,

తే॥ గీ॥ జ్యోతిషంబునుమీరునుజూచివేగ।
దెలియజెప్పడినాకును తేటగాను।
అద్దమందునజూడగ అద్భుతముగ।
శిశుకునుపించదాయెనీచిత్రమేమి॥

వ॥ జ్యోతిషులారా గడచిన రాత్రి నొకచెడ్డకలగంటకు దాని నిజం
బుజెలియుటకై అద్దమందునజూచితి నందుశిరంబులేకయే - మొం
డెంబుగాన్పించే-నిందుకు ఫలంబుజెప్పుడు.

జ్యోతిషులు, వ॥ రాజును జూచి రాజోత్తమా యెవనికి శిరంబు లేక
కునుపించునో నట్టివానికి నేమదినములయందు మరణము
గలుగునని సాముద్రీక శాస్త్రమునందు పెద్దలు వక్కా
ణించియుండిరి నిదియునుంగాక,

తే॥ గీ॥ జాయతేమరణమనుచునుజెప్పుశాస్త్ర।
మెరిగియుండిరిమీరునుమేలుగాను।
గాననీపుత్రపెండ్లియుకడురయమున।
జేయుముదముననీవుభూజనులుబొగడు

వ॥ వారాజోత్తమా జాయతే మరణందృవంబని నెంతవార్తకైన మరణం
ముసిద్ధమన్నమాట నందరికి దెలియతగినదే కదా - మీకుమాత్రము

వివాహముగావించి యావహేళ్యము మీకన్నులారా చూడుడు
నేటిదినంబె నన్నికార్యములకు - ననుకూలముగానున్నది నిందుకుమీ
యిష్టప్రకారము-గావింపుడు.

రాజు, వ॥ (జ్యోతిష్కలనుజూచి) వోజ్యోతిష్కలారాఅటులయినతగినయ
ల్లుని మీరేవిచారింపుడు.

జ్యోతిష్కలు, వ॥ రాజునుజూచి.

తే॥ గీ॥ చంద్రహాసునికమ్ము నీచంద్రవదన।
వాడేనీసోత్తుకహృదవాస్తవముగ।
వాడేయల్లుడునీకునువాస్తవముగ।
పెండ్లిజేయుమువేగమేప్రీతితోను॥

వ॥ ఓరాజోత్తమా యీ పట్టణంబున చంద్రహాసుండను, వాడు నీసో
త్తున్నగొన దగినవాడు - వాడేనీయల్లుడు వానిం గొనివచ్చి - అ
తిశీఘ్రముగా పెండ్లిజేయుడు యింకమేమెగదము.

(జ్యోతిష్కలువెళ్ళుచున్నారు.)

రాజు, వ॥ (మంత్రనిజూచి.)

ఉ॥ యీదినమందురాజ్యమునునిచ్చియువేసెద జూడుమిప్పుడే।
పోదునుకాననంబునకుభోగములన్నియుమానివేసితి॥
వాదులుయేలనాకుమరివారివతోగోరితిమాధవాచ్యుతు॥
మోదముతోను తేండిటకుమద్దులయల్లునిచంద్రహాసుని॥

వ॥ వోమంత్రవరా నేను యీదినమే రాజ్యమునుండి తొలగవలయునని-
నిశ్చయముజేసుకొంటిని - చంద్రహాసునియొక్క - సద్గుణసత్కృ

త్యములను నేను విన్నంతట నారాజ్యము పరిపాలింప వాడేతగిన
వాడని నాకుదోచుచున్నది, కావున నీవీక్షణమేపోయి చంద్రహాసుని
అత్తనీఘ్రముగానానగరిక తోడితెమ్మవేగమేపొము,

రాజు, వ॥ (సేవకునిజూచి) వారేసేవకా వనపట్నంబంతయు పచ్చితో
రణంబులతో శృంగారముగావింపుడు,

సేవకుడు, వ॥ (రాజునుజూచి) చిత్తమునాలాగే గావించెదము.
(చంద్రహాసుడు నైవేద్యముగొని పోవుచుండగా,)

మదనుడు, వ॥ (చంద్రహాసునిజూచి) వోచంద్రహాసా నీవెంత మాత్రమును
కాలవిలంబనముచేయక - రాజునగరికిపోవలసిన యావశ్య
కమైయున్నది - నీకుమాటుగా యీ నైవేద్యమును నేనుదీ
సుకొనిపేయి దుగఱకుసమర్పించెదను నాచేతికమ్ము.

(అని తానుతీసుకొని.)

(మదనుడుపోవుచు) స్వగతం,

వ॥ ఆహాయేమి ఒక గడ్డగుంబ తటాలున నాతలమీదవ్రాలెను-రెండు
పిల్లులు జగడమాడుచు - నాకడ్డముగాబోయెను - కారణములేక
యే నాకన్నలనుండి నెత్తుకు బొట్టుపడెను - యీ అవుశకునములు
చూడనాకుభయముకలుగుచున్నది-దుర్లభుండైన - నాభావమరిదికయే
గుఱించియే తోచుచున్నది- దుర్లభుండైన - నాభావమరిదికయే
కొఱతయు గలుగు కుండుగాక - యేదేనియు గలుగునేని అదివా
నికే మారుగా - నాకుసంభవంప వలయునని భగవంతుని ప్రా
ధికంచెదా.

కంపెనిద్రామా.

౩౫

శాంతసుఖిరంతరంతరంఅనువణమెట్టు

కరుణించి బ్రోవరావడేర - కామ సంహ్వరా॥ దరిజేర్చనీవేది

కుదారీజూపరా॥క॥

నందివాహనరూఢ - నాగేంద్రభూషణా । అంధకాసురహం

రకానకనాదరించరా॥క॥

ధరను మంగళాద్రిపురా । ధామపాసకా । కరుణాతో మల్లె

శ్వరాననుకావవేమిరా॥క॥

(అవినుతింపుచుదుగఁగుడికిపోయిన మదనుని సూనరులు ఖండించుట.)

(రాజుచంద్రహాసుడు ప్రధానులు)

రాజు-(చంద్రహాసునిజూచి)

తే॥ గీ॥ చంద్రహాసుడయిపుడునీవుచెలువముగను!

భూషణంబుధరియించుబాధులుమెచ్చ!

నాదుమకుటమునిచ్చెదమోదమునను!

నీవురాజ్యముపాలించునికె నమీద॥

రాజు॥ వ॥ (చంద్రహాసునిజూచి) వోచంద్రహాసా నిదిగో నాకీరీటంబుననీ శిరంబునధరించుకొనుము,

(పరివారముతోరాజు,)

రాజు, వ॥ (పరివారకులనుచూచి)

క॥ యీశనిరాజుగజేసితి!

యీశనితోకలసిమెఁసెయిప్పుడుమీరు॥

చంద్రహాసనాటకము.

యీతనివాక్యమువినుచును!

యీతనిప్రేమించవలయుయిష్టముతోనూ॥

వ॥ నీయిపరివారకులారా యీభాగ్యవంతునికి నాకొమాతైయగుజం
పకమాలిని- నిచ్చివివాహం బొనర్చితిని - నీతనమీకురాజుగాజేసితిని-
వీనుమీకును వీనియేలుబడెక్రిందికాపులును - యందరును చక్కగాజే
వింతురుగాకయనిదీవించితి,

పరివారకులు॥వ॥ (రాజును జూచి) వోరాజోత్తమా చంద్రహాసుని మాకు
రాజుగా జేసినందున మేముపరమానంద భరితాంతరం
గులమై యంగీకరించితిమి మాకు మేయొక్క కొరత
యునులేదు.

(యింతలోమంత్రివచ్చి.)

మంత్రి వ॥ (చంద్రహాసుని చూచి) వో చంద్రహాసా నాకుమారుడెవట
నుండెను,

చంద్రహాసుడు, వ॥ (మంత్రిని జూచి) మహాత్మా నాచేనన్న నయివేద్య
ముగొనిభావగారుదుగగుడికిబోయెను,

మంత్రిఅశ్చర్యముతో,

వ॥ ఆహదుగగుడికిబోయెనా-యెంత మోసమువచ్చెను.

అని దుగగుడికిబోయి అచ్చటపడియున్న కుమారుని చూచి దుఃఖి
ముతో॥

ద్వి పద,

యెంత మోసమువచ్చెయెరుగాకపోతి!
యింతాలోనీచావుయిటువచ్చుటెరుగి!

తలచినకార్యము దైవమిట్లుజేసెను

యిలలోననే బ్రతికి నేమి జేయుదును॥

వ. హాకుమారా మదనాఖ్య నీకంత అకారణమృత్యువు సంప్రాప్తమా యెను, పట్టరాని యీషణచే చందహాసుని తండ్రియైన ఆకుళిందు నిపై మిగులకోపించి వానినివాడితోటి వారిని జెరసాలయందుబెట్టిం చి, వానియధికారమును, సొత్తును, షరత్తుకరికిని యధీనము చేసి నది గాక కుళిందుని క్రిందికావులనెల్లగొట్టి మిక్కిలిసింహజేసి, వా ని స్వీకృతపుత్రుడగు చంద్రహాసుని సహితము చంపించెదనని యధి కానందముతో నున్నవాడ, యింతమోసము వచ్చుట యెరుగనైతిగ దా, యీరాజ్యమున కధికారి నీవేననుకుంటి, నేనాకరిదలంచ దై వంబొకటితలించె, యింక నేనెవ్వరిజూతు, నిందలపాలైతిగదా, నే బ్రతికి నెవ్వరిరక్షింతు, యీఖడ్గముచేనేనుమృతిబొందెద (అనిపడిపో వలెను)

చంద్రహాసుడు (దుఃఖినులొ)

ద్వి ప డ.

శంకరనీవునా సంకాటముబాప
యింకానీకృపరాదు యేమి జేయుదును
మాషయుభావయు మరణమునొందె
కామసంహ్వారవేగ కరుణించిబ్రోవు॥

వ॥ హాశంకరా జగద్రతుకా, నేజన్మించినదాదిగా పడరాని యిడుము లబడి, నేటికి ధన్యుడనైనాడనుగదా యనితునంబున మిగుల నల్లా సముచేనుండ, యిట్టి కాలమున నాకుపకారముజేసిన బావమతిది యగు మదనుడు, అకాలమృత్యువు సమీపించి మృతిబొందెను, యా కారణంబు మామగారుదెలుసుకొని ఇట్టి ముద్దులతనయుండు చచ్చి పడియుండ నేనుబ్రతికినఫలమేమని తానును మరణమునొందినవాడా యెను యింక నేను యీఖడ్గముచేమృతిబొందెదను,

(ఇంతలోవిషయ చంద్రహాసుని హస్తమిపట్టుకొని)

౩౮ చంద్రహాసనాటకము.

విషయ, వ॥ (చంద్రహాసనుజూచి) ఓపాణేశ్వర నాజనకసోదరాదులను
దుర్గాదేవినిస్తోత్రముజేసి సజీవులజేసెదబూడుము,
చంద్రహాసుడు, వ॥ (విషయనుజూచి) ఓప్రాణనాయక నీవతిశీఘ్రముగా
దుర్గాదేవినిస్తోత్రముజేసి సజీవులజేయుము,

విషయ, వ॥ (దుఃఖించుతో) నాధా తమయాజ్ఞప్రకారము దుర్గాదేవికిస్తోత్ర
మాచేయుచున్నదాన యంతరంగంబున చింతనొందకుము.

(విషయదుర్గాదేవిని దనమనంబుననిడుకొని స్తోత్రముజేయుట.)

దండకము.

శ్రీమన్మహాదేవు రాణిభవాణి న్యకళ్యాణి శర్వాణి వాత్సయణీ
శూలపాణి పృథ్వీచోడివోసీలవేణీ లసత్కరవాణి శివాశాంకరీరాజ
రాజేశ్వరీ గారిశా కంబరీ కాలికంకాలి రాజీవనేత్రి కళ్యాణగా
త్రీ మహాదైత్యజైత్రీ నగాధీశపుత్ర స్ఫురదివ్యమాణిక్య దీపప్రభా
త్పుల్లకంజాత కేయూరహరాంగరాది జ్వలద్బుష్పతా వ్రాతకౌ
మారిమాహేశ్వరీ వారసింహి రమావైష్ణవీ దుర్గకాత్యాయనిపా
ర్వతి నీదుసామాధ్యమెన్నంగ బ్రహ్మదుర్గా శేషభాషాదులు
బాలరే నెంతదానక బ్రశంసింపవోయాదిశెక్తి పరంజ్యోతి నీసన్ని
ధిక ప్రాణముక బాసియున్నట్టి మజ్జకునిక సోదరుకవేగ జీవంబు
లుకనిచ్చి గాపాడుమో కాలికాదేవి నేజేయునేరంబులుక గాచి
నన్నేలిరక్షింప నీభారమోతల్లి సద్భక్తమందారవల్లి నమస్తే నమస్తే
నమః.

(ఇట్లువిషయస్తోత్రముజేయి కాలికాదేవిప్రత్యేక్షమై,)

కాలికాదేవి, వ॥ (విషయనుజూచి) ఓవిషయా నీవిమరమ్మ నీచింతగాపా
ధిఁచినావుగనుక నీకుప్రత్యేక్షమైతి నీయభీష్టముకోరుము
యిచ్చేద,

విషయ, వ॥ (సంతోషించుతో) ఓజనవి నీసన్నిధిమందు మృశులైయున్న మజ్జ
నకసోదరులను సజీవులజేయుము నిదియేచాయభీష్టము.

కాలికాదేవి, వ॥ (విషయనుజూచి) ఓవిషయా నీవిపాణియంబు గా

పోయి నీజనకసోదరాదుల మీదజల్లుము వారు సజీవుల
వుదురు.

(విషయ జనకసోదరాలమీద జలంబుజల్లుట,)

మంత్ర, వ॥ విషయనుజూచి ఓపుత్రీ నీకతమున మృతులమైనమేము సజీవుల
మైతిమి నికమీదమీ పనున స్తభోగభాగ్యములగుల్లివర్ధిల్లుడు,

చంద్రహాసనాటకము.

మంత్ర, వ॥ (చంద్రహాసునిజూచి) ఓచంద్రహాసా నేనీకొనర్చిన నపకారం
బు నీమనంబుననుంచక సమస్త భోగభాగ్యములుగల్గి వర్ధిల్లుము,

చంద్రహాసుమ, వ॥ చిత్తము తమయాజ్ఞప్రకారము ప్రవతించెద.
అనియందలువెళ్ళుచున్నారు,

మంగళహారతి.

మంగళంభవతుమహేశశంకరా । అంగజాహరశ్రధు । జంగ
భూషణా॥ మ॥
పాలలోచనిసుందరాంగా । పార్వతీశ్వరా । నీలకంఠాత్రిపుర
హరణా॥ నిర్మలాత్మకా॥ మ॥
ధరనుమంగాళాత్రిపురా॥ ధామవాసకా॥ వరమల్లేశ్వారిర్వికా
రా॥ వాసవార్చితా॥ మ॥

గర్భి.

ఇది, శ్రీపరమేశ్వర పాదారవింద నిష్కందమకరందపానానంద
తుందీల మానసేందిందిరుండును శ్రీమద్భారత ఋషీసగో
త్రా పస్తంభ సూత్ర పవిత్ర శ్రీమద్గంజివంశ ప
యః పారావార రాకా నిశాకరుండగు
కనకయాత్ర్యపాత్ర నారసింహ్వా
పుత్ర బుధజనవిధేయుండు
నగు నాగయ్యకవిచే
రచియింపబడిన

కా

చంద్రహాసనాటకము.

విష

సంపూర్ణము.

కా

ప్రకటన.

—*—

ఈవికలకమునరచిన గ్రంథములున్న, శ్రీలవేదులపాటలున్న, యితరసంస్కృత లభ్యగ్రంథములున్న యావద్ద సాసముగాక ప్రయోజనమును.

కవిధి వ్యాస కథాగతులు ౧౦౦౦౦	2	0	0
శిష్యుల కవ్యాకాశ్రమం	1	8	0
పాకాశ్రమం కవిగతులు కథాగతులు	1	8	0
కెద్దయ్య వసుదేవయ్య కవి గతి	1	8	0
విద్యారామముల వసుదేవయ్య	0	12	0
నాటకము సహస్రనామము తత్వార్థం	0	6	0
నీలాశ్రమ తత్వార్థహేతవం కై అకృతనమ్ములు	1	0	0
తిహారముల వసుదేవయ్య కామము	0	8	0
జనార్దనానీ కామము	0	8	0
మైంధవ రాసక కామము	0	4	0
విద్యారామముల వసుదేవయ్య	0	8	0
విద్యారామముల వసుదేవయ్య	0	8	0
విద్యారామముల వసుదేవయ్య	0	4	0
ప్రదీపముల సమీక్షాగ్రంథములు	0	1	0
కెద్దయ్య కవీంద్రమోక్షము కాగితము	0	1	0
శ్రీమద్భక్తవసుదేవయ్య కవి గతి	0	2	0
బంగారులయ్య కవి గతి	0	4	0
కవిగతిగ్రంథములు	1	0	0
విద్యారామముల వసుదేవయ్య	0	8	0
విద్యారామముల వసుదేవయ్య	0	2	0
నాటకముల వసుదేవయ్య	0	8	0
కవిగతిగ్రంథములు	0	12	0
యోగినీయ్య కవి గతి	0	12	0
విద్యారామముల వసుదేవయ్య	1	0	0

కెద్దయ్య కవిగతిగ్రంథములు మొదలయిం.

సం 17 వడమలైవేస్త్రీ నీధి వడమ